

تورک یوردی

تورک اومياقلىرى مركز هبىتى طرفندە نشر اولونور

جلد ۴

تشرین اول ۱۹۲۶

نومرو ۲۲

تورکاتک شئونی

آذربایجان جمهوریتنده

آذربایجان ادبیات جمعیتی - بوجمیت ۱۹۲۴ سنه سنده تشکیل اولومش، اعضالری اکثریا تورک محرر، ادیب و معلملرندن عبارتدر. جمعیت ادبی تدقیقلر و تبعلرله اوغراشیر. قونفرانس لر ویردیرر، مناسب کوردیکی مهم اثرلری نشر ایدر. (فضولی) نك ادبی فعالیتک دورت یوزنجی ییل دونوی مناسبتیله بوشاعره دائر ترتیب اولونان براتر بوا دییات جمعیتک نشر ایله مش اولدینی ایلك اثردر. ۱۹۲۵ سنه سی مایسنده با کوده انتشار ایدهن بواثرک مقدمه سنده شو جالب دقت سطرلری او قویورز (عیناً) :

« آذربایجان ادبیات جمعیتک الک باشلی ایشلرندن بری ده تورک ادبیاتک قیمتلی آبدلرینی بولوب یاشاتمق، اونلری میدان کتیره ن داهیلرینی اونوتقانلق پرده لری ایچندن چیقارارق خلق و بالخاصه تورکلرده حرث و مدنیت اولمادینی ادعاسنی کیزلی مقصدلرله اورتایه آتارق کندی ریا کار تاریخلرینه قید ایتمک ایسته ین غرب صنعت سمسارلرینه کوسته ره رک بو کیرلی بهتانی اوزریمزدن آتغه چالیشمقدر. آذربایجان ادبیات جمعیتی قیمتلی شاعری فضولینک دورت یوزنجی ییلی شرفنه تاریخی برکیجه حاضرلارکن، تاریخی بروظیفه ده یامش وعینی زمانده ده او، کنیش تورک خلقلری کتله سنده تاریخنده کی قیمتلری ودهالری بولوب چیقارمق، حرمت و تقدیر ایتمک خصوصلرنده ده ایلك ارشاد بورجنی آدا ایتمش اولویور. »

« آذربایجان ادبیات جمعیتی » نك نشر ایتمش اولدینی « فضولی » رساله سی قولله کتیف براتردر. ایچنده فضولینک منشای و حیاتی (ا. حکمت) « فضولینک یاشادینی دورومحیط » (زینت نوشیروان)، « فضولی واونک یری » (بکر چوبان زاده) سرلوحه لی نه تودلر واردر. علاوه، توفیق فکرتک، آذربایجانلی شاعر ا. جوادک، جلال یوسفک، سید زاده بدری نك شعرلری درج اولومش و برده فلاسیک شاعرک رنگلی بویا ایله یاپیلان رسمی قوبولمشدر. اثرک علی المجله ترتیب اولوندینی کوزه چاریور، معافیله بوکبی بر مونوگرافینک (بوتون اکسیکلکاری ایله برابر) نشر ایدیله سی آذربایجان ادبیات جمعیتک مهم خدمتلرندن عد ایدیله لیدر. بوسنه شاعر فضولی حقنده سلیمان نظیف بکده براتری انتشار ایتدی. دیمک ادبیاتم فضولی حقنده برسنه ظرفنده ایکی اثر قازانمش اولدی. بری دیگرینی اکمال ایدهن بو ایکی اثر، ملی ادبیات مجلرینک نظر دقتی جلب ایدمک

ماهیتده درلر . بوقلاسیک تورک شاعرینی اوکره نیک ایسته بن ادبیاتی کنبلیرمزه ، مدرس کوپرولو زاده فوآد بک فصولی به داتر مطبوع تدقیقیرینی کورمک لازم اولدینی کبی موضوع بحثین اولان بویکی کتابی ده اهمال ایتمه مایدلر .

عینی ادبیات جمعیتی ، بش یوزنجی ییل دونومی مناسبتیه مشهور تورک شاعر وناتری میرعلیشیرنوی ایچون ده برمونوغرافی نشر ایتمشدر .

ملی تاریخ ، حرث ، مدنیت و ادبیات حقنده دائما جدی مقاله لری احتوا ایدن آیلق « معارف و مدنیت » مجموعه سی ده آذربایجان معارف و کالتی طرفندن آذربایجان ادبیات جمعیتک اشتراکیله نشر اولونقمده در .

بومناسبتیه شونی ده قیدایتمه لی یز، که بوجمیت آذربایجانده ادبیات مسئله لریله اوغراشان ایلك جمعیت دکادر . ۱۹۱۹ سنه سنده اوراده بر « یشیل قلملر جمعیتی » واردی ، « قورتولوش » مجموعه سنی چیقارردی . بوآدی قاراقته ره مالک و تورکچی بر مجموعه ایدی . « یشیل قلملر جمعیتی » نه منسوب محرر و آدیبلر ، امین بک رسول زاده نیک ریاست تحریریه سی آلتنده ترتیب ایدیلن « ادبی استقلال » سالنامه سننده قلملریله اشتراک ایتمشدری . بوسالنامه ، آذربایجانده وقوعه کان سیاسی تبدلات یوزندن نشر ایدیله ممشدر . برده ۱۹۲۰-۱۹۲۱ سنه لرنده « صابر کتبخانه سی » یاننده یکی بر ادبیات جمعیتی بولونیور و « کنج قلملر » عنوانی بر مجموعه ده نشر ایدیوردی . بوجمیت صوکرالری قایانمشدر .

دیل و ادبیات و اثرلر - صوک ییللرده آذربایجانده ملی ادبیاته داتر بر قاچ شایان

دقت اثرلر انتشار ایتمشدر . بونلرک مهملری شونلردر : (۱) اسماعیل حکمت : تورک ادبیاتی تاریخی (۳ جلد) ، (۲) فریدون بک کوچرلو : آذربایجان ادبیاتی تاریخی ماته ریاللری (۲ جلد) ، (۳) کوپرلی زاده فوآد بک : آذری ادبیاته عائد تدقیقلر ، (۴) چوبان زاده بکر صدقی : تورک - تاتار لسانیاتنه مدخل ، (۵) عینی مؤلف : تورک دیلی و ادبیاتک تدریس اصولی ، (۶) سلمان ممتاز : آذربایجان ادبیاتی (۵ جلد) ، (۶) نیقولا آشارین : نوخا شهرینک خلق شیوه لرینه عمومی برنظر (روسجه) . (۷) حسنلی ابراهیم : کنجه شهری شیوه سننده اسم ذاتلرک اعرابلاقمه طرز (روسجه) ، (۸) چوبان زاده بکر : قریم تاتارعلی صرفی . برده با کوده میرعلیشیرنوی نیک « وققیه » و « منشآت » نامنده کی اثرلری و حسین بایقرا دیوانی (۱ . حکمت و چوبان زاده نیک برر مقاله لریله برابر) طبع اولونمشدر .

تاریخی اثرلر - و . بارتولد : « خزر ده کیزی جوار ی اولکهلرینک مسلمان دنیاسی

تاریخننده کی موقعی » (روسجه) ، بو اثر استانبولده تورکجه یه چه ویرلمشدر) ، عبداللطیف افندی : « شکی خانلرینک تاریخی » ، فرهاد آغا زاده : « الیقیه تاریخی » (قالین براتر) ، آذربایجان مطبوعاتنک الی ییللیسی . برده صوک کونلرده ، با کو تورکیات قونفره سنه داتر بویوک براتر نشر اولنمشدر .

آذربایجانى تدقیق و تتبع جمعیتی - بو جمعیت ۱۹۲۴ سنه سنده تأسیس اولونمشدر . بو جمعیتده متخصص روس پروفیسورلریله برلکده، کنج تورک عالملى ده چالیشیرلر. جمعیتک مقصدی اسمندن ده آچیقجه آکلاش-یلیور . جمعیت بو مقصده خدمت ایدمک بر قانچ اثر نشر ایتدیکی کبی، « آذربایجانى تدقیق و تتبع ایدمک جمعیتک اخباری » عنوانی طاشیان روسجه بر مجموعه ده نشر ایدر . بو مجموعه نك کورمکه موفق اولدیغمز ایکی صایبسی پک قیمتلی نه تودلری احتوا ایدیور . مقاله لرك قسم اعظمی روس عالملى طرفندن یازلقله برابر، برنجی صایبسنده باکو دارالفنونى مدرسى چوبان زاده بکر بکک (قرغلی) « قوموق لهجه سی حقنده » ، « تورکیات قونفره سی » سرلوجه لی مقاله لری ، ینه باکو دارالفنونى مدرسلرندن عزیز عبیدالله بکک (قازالی) « ایدیل بوی تورکلرنده تاریخی ادبیاتک انکشافی » عنوانی مقاله لری درج اولوندینی کبی ، ایکنجی صایبسنده ده جیل ناصفی اسملی ذاتک لیتوا تاتارلری حقنده کی بر مقاله سنی ، (د. شریف اوغلی) نك « نخبیوان قضاسنده کی بعضی عتیقیات و صنعت آبدلری » عنوانی مقاله سنی کوردک .

باکوده مساوات حکومتی زماننده ده دارالفنون یاننده روس مستشرق (زمین) ک معاونتیه بر آذربایجانى تتبع جمعیتی تأسیس اولونمش ، فقط پک قیصه عمرلی اولدیغندن فعالیتنی انکشاف ایتدیره مه مشدی .

اسکی آذربایجان آتار مدنیسی - باکو غزته لرنده اوقوندیغنه کوره ، صوک کونلرده باکوده « اسماعیلیه » بناسنده اسکی آذربایجان مدنیتنه عائد شیرک سرکیسی قورولمشدر . آذربایجانک مختلف قضالرنده ازجمله قارا باغک حاجی علی دائره سنده ونخبیوان قرینده بولونان « قیزیل دانق » ده علمی تدقیقات وحفریات یابان هیئتک ریسی پروفیسور (مهشچانینوف) سرکی کی آچارکن دیمشدرکه :

« اوککزه بولونان آثارک ایکیسی قبل المیلادسکرنجی عصره عائد آذربایجان مدنیتی بقایاسیدر . بولدیغمز بو آثار ، اوزمانلرده آذربایجانده یاشایان قومک مدنی بر قوم اولدیغنی کوسته ریور . حاجی علی وقیزیل دانق دائره لرنده کی مزارلردن بر چوق طونج ، دمیر و طاشدن یاپیلان اوق ، ییچاق و سائره بولونمشدر . شوراسی شایان حیرتدر ، که مزارلرده بولونان اوقلرک بر قسیمی طونجدن ، بر قسیمی ده مپردن ، دیگر بر قسیمی ده وولقانیک ماده لردن ونفیس چاقاق طاشلرندن اعمال ایدیلشدر . طونج و طاشدن یاپیلش اولان بونجوقلرک پک کوزهل و اینجه لری ده واردر .

بوراده کی ساقسی قابلر کوسته ریور ، که آذربایجانده یاشامش اولان قوم تولولرک فبرده دخی یاشایاجغنه اینانیدیورمش . بوندن دولای اولر تولولرک قبرلرینه مخصوص قابلرده ینیلجک و اینچیلجک شیرلر قویارلرمش . بوندن ماعدا آذربایجان قبرلرنده طوپراق بویا (ocre) ده بولونمشدر . بولرک قبرلره نه مقصدله قونیلدینی ده ا توضیح ایتمه مشدر . بوتون بو آثار

اوزمان آذربایجانده اوتورالرك طیشاریدن کلن یابانچیلر اولمایوب ، بو مملکتک اصل سکنه سی اولدیغنی اثبات ایدر . شیمدن سوکرا کی وظیفه بو آثاری براقان قومک هانکی عرقه منسوب اولدیغنی توضیح ایتکدر ، که بونکله بشریاتچی عالمر (آنتروپولوغلر) وغراثمالیدرلر . « آذربایجانی تدقیق وتبع ایدن جمعیت » ک ایکنجی ییل دونومی مناسبتیله یاپیلان طنطنه لی اجتماعده پروفیسور مه شچاینوف طرفندن اوقونان راپورده شایان دقتدر .

« قبل التاریخ آذربایجان واورارتو مدینتی » عنوانی طاشیان بوراپور مذکور جمعیتک « اخباری » نده ، مجموعه سنده (صایی ۱ ، صفیه ۱۰ - ۱۵) انتشار ایتشد . پروفیسور بو مقاله سنده خالده ی واورارتولرك آذربایجان سوقيات حریبه ده بولوندیقلرینی و آذربایجان طوپراقلرنده بر چوق آثار و آبدلر براقدقلرینی اثبات ایله مکده وبو آثاره متخصص عالمرک نظر دقتلرینی جلب ایتکده در .

کوزل صنعتلر مامرند . آذربایجانده تیاترو صنعتک اسکیدن ده ای انکشاف ایتمش بر وضعیته بولوندیغنی معلومدر . تورک دنیاسنک هیچ بر یرنده یوقکن اوراده اوپهره ت حتی اوپهرامسی شیلر بولونیوردی . بزده « قاقاس اوپهره تلی » دیملکه معروف اولان اوپونلر آذربایجان تورکلرینک مالیدر . مرحوم تقی زاده حاجی زین العابدین قیزلر لیسه سی بناسی ایله قوجامان بر تیاترو بناسی ده انشا ایتدیرمشدی . بوکون آذربایجانده تیاترو ایشلری دها زیاده انکشاف ایتکده در : آیریجه اوپه را و اوپهره ت تروپلری تشکیل اولونمش ، یکی تورک آقتریسار یتیشمش و تیاترو اوپونچیلری مکتبی آچیلمش ، و قتیله یانمش اولان تقی زاده تیاترو و بناسی تعمیر ایدیلرک تماماً تورکجه تیاترو اوپونلرینه تخصیص اولونمشدر .

شیمدی با کوده موسیقی جمعیتی تشکیل اولونمش ، موسیقی مکتبی و رسم انیستیتوسی آچیلمشدر .

آذربایجان دولت موزه خانه سی - بو موزه خانه ۱۹۲۱ سنه سندن اعتباراً دوام ایدیور . بو موزه خانه نك اصل مایه سنی تشکیل ایدن اشیا انقلابدن اولکی په داغوژی موزه خانه سیله ملی حکومت کونلرنده قورولان « استقلال » موزه خانه سنده کی شیلردی . انقلابدن سوکرا ابتدا آنجاق اوچ اوطه دن عبارت اولان موزه خانه کیت کیده تکامل ایدهرک ، بوکون اون دورت اوطه یی حاویدر . موزه خانه اتنوگرافیا ، تاریخ ، مسکوکات ، صنعت ، بیولوژی ، ژیولوژی شعبه لرینی احتوا ایدر . برده قاقاس شناسلفک هر قسمه دائر دورت بیک جلد به بالغ کتابلری حاوی کتبخانه سی واردر .